

ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΣΧΟΛΗ ΓΟΝΕΩΝ

Οικογένεια και σχολείο

**Ο ρόλος των γονέων στην ενίσχυση της
περιβαλλοντικής συνείδησης των παιδιών**

ΣΩΣΤΟΣ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ

Ο Οργανισμός μας διαχειρίζεται τρεις κατηγορίες συσκευασιών, οι οποίες είναι:

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ: ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΜΠΟΥΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΔΟΧΕΙΑ, ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ ΚΑΙ ΛΕΥΚΟΣΙΔΗΡΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΤΙΝΕΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ ΠΟΤΩΝ ΤΥΠΟΥ ΤΕΤΡΑ ΡΑΚ

ΟΧΙ ΣΤΟ PMD

ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ
ΓΛΑΥΡΙΟΥ

ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ
ΒΟΥΤΥΡΟΥ

ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΤΣΑΝΤΕΣ

ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΠΟΤΗΡΙΑ/ΠΛΑΤΑ

ΠΟΛΥΣΤΕΡΙΝΗ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ: ΞΗΡΑ ΧΑΡΤΟΚΟΥΤΑ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΚΙΒΩΤΙΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ, ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΧΑΡΤΙ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΟΧΙ ΣΤΟ ΧΑΡΤΙ

ΧΑΡΤΙΝΟ ΠΕΡΥΛΓΜΑ

ΧΑΡΤΟΠΕΤΣΕΤΕΣ/
ΧΑΡΤΙ ΤΟΥΑΛΕΤΑΣ

ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ ΧΥΜΟΥ

ΧΑΡΤΙΝΑ ΠΛΑΤΑ/ΠΟΤΗΡΙΑ

ΠΟΛΥΣΤΕΡΙΝΗ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ: ΓΥΑΛΙΝΑ ΜΠΟΥΚΑΛΙΑ, ΒΑΖΑΚΙΑ, ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΓΥΑΛΙΝΕΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ

ΟΧΙ ΣΤΟ ΓΥΑΛΙ

ΤΣΑΜΙΑ

ΦΙΛΤΖΑΝΙΑ

ΛΑΜΠΕΣ

ΠΛΑΤΑ ΠΟΡΣΕΛΑΝΗΣ

ΓΥΑΛΙΝΑ ΣΚΕΥΗ

Στις αστικές και περιαστικές περιοχές οι κατηγορίες PMD και Χαρτί συλλέγονται από πόρτα σε πόρτα από το πεζοδρόμιο του σπιτιού σας.

Στις τουριστικές περιοχές και σε ορισμένες κοινότητες, οι κατηγορίες PMD και Χαρτί θα πρέπει να μεταφέρονται σωστά διαχωρισμένες στην κοντινότερη νησίδα.

Η συλλογή του γυαλιού γίνεται σε όλες τις περιοχές με τη βοήθεια κάδων.

Διμηνιαίο Παιδαγωγικό Περιοδικό

Χρονιά 47η | Ιούλιος 2015 | Αρ. 227

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Εισαγωγικό Σημείωμα	
Δρ Αραβέλλα Ζαχαρίου	2
Η Ανακύκλωση των Συσκευασιών στην Κύπρο σε 10 Ερωτήσεις	4
Green Dot Cyprus	
Κρατικό Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης: Ο ρόλος και η συμβολή του στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης σε γονείς και παιδιά	7
Δρ Στέλλα Χατζηαχιλλέως	
Ο ρόλος των γονέων στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης των παιδιών	14
Δρ Αραβέλλα Ζαχαρίου	
Βιοποικιλότητα και παιδί	18
Δρ Χρυσάνθη Κάτζη	
Ενεργειακή συνείδηση και ο ρόλος της οικογένειας	21
Χρίστια Αλεξάνδρου	
“Τηγανόκινηση” και ο ρόλος της οικογένειας στη διαχείριση των τηγανελαιών	25
Δρ Μιχάλης Λοϊζίδης	

ΕΚΔΟΤΗΣ:

Παγκύπρια Σχολή Γονέων

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολής αποτελούν εκπρόσωποι από: Συνομοσπονδίες και Ομοσπονδίες Συνδέσμων Γονέων Σχολείων Προδημοτικής, Δημοτικής, Μέσης και Τεχνικής Εκπαίδευσης, Παγκύπρια Οργάνωση Ελλήνων Δασκάλων - ΠΟΕΔ, Οργάνωση Ελλήνων Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης Κύπρου - ΟΕΛΜΕΚ, Οργάνωση Λειτουργών Τεχνικής Εκπαίδευσης Κύπρου - ΟΛΤΕΚ, Σύνδεσμοι Επιθεωρητών Δημοτικής, Μέσης Εκπαίδευσης, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και άτομα.

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Τα άρθρα εκφράζουν αποκλειστικά απόψεις των συγγραφέων τους.

Αναδημοσιεύσεις επιτρέπονται, φτάνει να αναφέρεται η πηγή.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

Για σχολεία, σωματεία και βιβλιοθήκες ..... € 5,00

Για άτομα:

Μέσω ταχυδρομείου ..... € 5,00

Μέσω σχολείου ..... € 5,00

Για συνδρομητές του εξωτερικού ..... € 10,00

Τιμή τεύχους στην Κύπρο ..... € 1,00

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Παγκύπρια Σχολή Γονέων

Διεύθυνση Γραφείων: Ιφιγενείας 73, 2003 Στρόβολος

Ταχυδρομική διεύθυνση: Τ.Θ. 27298, 1643 Λευκωσία

Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.scholigoneon.org.cy

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: scholigoneon@cytanet.com.cy

Τηλέφωνα επικοινωνίας: 22754466 & 22754467

Τηλεμοιότυπο: 22345103

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Γιάσομας Λοΐζος, Αριστείδου Λευτέρης, Σαμάρας Κυριάκος, Μιχαήλ Βασούλα, Κυπρής Κώστας, Κασιάς Γιώργος, Χατζήκυριακου Ειρήνη

Οικογένεια και σχολείο

Δημιουργικό: Μιχάλης Θεοχαρίδης, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Εκτύπωση: Κυβερνητικό Τυπογραφείο **ISSN: 0253-0910**

Εισαγωγικό Σημείωμα

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ)/Εκπαίδευση για την Αειφόρο (ΕΑΑ) Ανάπτυξη αποτελεί μια συνεχή δυναμική μαθησιακή διαδικασία αλληλεπίδρασης με το χώρο, τα πράγματα και τους άλλους. Η διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης στα παιδιά, η καλλιέργεια της αγάπης για το περιβάλλον, ως ο ΟΙΚΟΣ μας, όπως επίσης και η ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος τους για την προστασία και τη διατήρησή του αποτελεί μια πολυδιάστατη διαδικασία, η οποία λαμβάνει χώρα τόσο σε τυπικά όσο και σε μη τυπικά και άτυπα περιβάλλοντα, προϋποθέτοντας συνάμα συλλογικότητα και συνέργια στις πρωτοβουλίες, δραστηριότητες και δράσεις που αναλαμβάνονται για την προώθησή της.

Το σχολείο είναι αναντίρρητα βασικός μαθησιακός οργανισμός προαγωγής της ΠΕ/ΕΑΑ και οι εκπαιδευτικοί καθοριστικός φορέας θεμελίωσής της στη σχολική διαδικασία. Παρόλα αυτά όμως η διαμόρφωση του σχολείου ως κοινότητα μάθησης για την ΠΕ/ΕΑΑ απαιτεί τη δημιουργία δικτύων επικοινωνίας και συνεργασίας με το σύνολο των φορέων, ομάδων και οργανισμών, οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής κουλτούρας των παιδιών και σταδιακά μέσα από τυπικού και μη-τυπικού χαρακτήρα δράσεις, προγράμματα και δραστηριότητες να συνδράμουν στην αλλαγή του τρόπου σκέψης τους στην βάση των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης. Οι γονείς αποτελούν θεμελιώδη ομάδα επίδρασης και διαμόρφωσης στάσεων, αξιών και συμπεριφορών για τα παιδιά. Η ενεργός ενασχόλησή τους με τα θέματα του περιβάλλοντος μέσα από ένα πλέγμα δραστηριοτήτων εντός και εκτός του σχολικού χώρου μπορεί να έχει πολλαπλά οφέλη όχι μόνο στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των ίδιων και των παιδιών τους, αλλά και να αποτελέσει μια ευχάριστη ψυχαγωγικού μη-τυπικού χαρακτήρα εκπαιδευτική διαδικασία η οποία μπορεί να ενισχύσει τις σχέσεις τους με τα παιδιά τους, να τους βοηθήσει να τα γνωρίσουν καλύτερα και να αναγνωρίσουν σε αυτά δεξιότητες και ικανότητες οι οποίες δεν είναι εύκολο να αναδειχθούν και να αναπτυχθούν μέσα στα συμβατικά εκπαιδευτικά πλαίσια. Παράλληλα, τους δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουν, να συναισθανθούν και να σεβασθούν το χώρο και το περιβάλλον τους, αλλά και να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του δικού τους ρόλου στην εκπαίδευση των παιδιών τους.

Το συγκεκριμένο τεύχος της Παγκύπριας Σχολής Γονέων «Οικογένεια και Παιδί» είναι αφιερωμένο στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη και στο ρόλο των γονέων τόσο στην προαγωγή της, όσο και στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης των παιδιών τους. Τα άρθρα που φιλοξενούνται έχουν γραφεί από επιστήμονες που ασχολούνται μέσα από διάφορα πεδία και θέματα της ΠΕ/ΕΑΑ και επιδιώκουν να παρέχουν στους γονείς τόσο τη βασική πληροφόρηση αναφορικά με βασικά περιβαλλοντικά ζητήματα του τόπου μας, όπως είναι η ενέργεια, η βιοποικιλότητα, η ανακύκλωση των τηγανελαιών, η ανακύκλωση των συσκευασιών όπως επίσης και να προτείνει απλούς τρόπους και δραστηριότητες με τους οποίους οι γονείς μπορούν μέσα σε διάφορα πεδία, όπως το Κρατικό Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, η γειτονιά και η τοπική κοινότητα να ασχοληθούν μαζί με τα παιδιά τους με την ΠΕ/ΕΑΑ, με στόχο την από κοινού ενεργοποίηση και ευαισθητοποίησή τους στα θέματα του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης.

Ελπίζουμε, ότι τα κείμενα που παραθέτουμε στο συγκεκριμένο τεύχος θα αποτελέσουν ένα χρήσιμο οδηγό ενασχόλησής σας με τα σχετικά θέματα τα οποία είναι σύμφυτα με την ποιότητα ζωής μας. Παράλληλα, ευχόμαστε να είναι μια καλή βάση για ενεργοποίηση της δημιουργικότητάς σας για δραστηριότητες στο πεδίο, οι οποίες μπορούν να ενισχύσουν το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον, την ευαισθητοποίηση και την διάθεσή σας για συμμετοχή σε ποικίλα περιβαλλοντικά δρώμενα μαζί με τα παιδιά σας.

Καλή ανάγνωση αλλά κυρίως ευχάριστη εφαρμογή των προτεινομένων ιδεών και δραστηριοτήτων.

Δρ Αραβέλλα Ζαχαρίου
Συντονίστρια Μονάδας Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

«Η Ανακύκλωση των Συσκευασιών στην Κύπρο σε 10 Ερωτήσεις»

Green-dot Cyprus

1. Ποιος διαχειρίζεται το Σύστημα Ανακύκλωσης Συσκευασιών στην Κύπρο;

Το Σύστημα Ανακύκλωσης Συσκευασιών στην Κύπρο διαχειρίζεται η Green Dot Κύπρου που αποτελεί το μοναδικό Συλλογικό Σύστημα Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών στη χώρα. Ο Οργανισμός ιδρύθηκε ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός με πρωτοβουλία της τοπικής βιομηχανίας και του ΚΕΒΕ ως οργανισμού ομπρέλα, και σήμερα Μέτοχοι και Μέλη του είναι επιχειρήσεις-υπόχρεοι συσκευασίας, και το ΚΕΒΕ. Ο Οργανισμός συνεργάζεται με πάνω από 900 εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο και συλλέγει και διαχειρίζεται συσκευασίες δίνοντας νομική κάλυψη στα Μέλη του.

2. Δηλαδή ο συγκεκριμένος Οργανισμός δεν ανήκει σε ιδιώτη;

Η Green Dot Κύπρου είναι ένας Οργανισμός ο οποίος δεν ανήκει σε κάποιο ιδιώτη αλλά σε 87 εταιρείες και ελέγχεται από Διοικητικό Συμβούλιο. Ο Οργανισμός αυτός έχει δημιουργηθεί βάση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας 'ο ρυπαίνων πληρώνει' σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες που εισάγουν ή συσκευάζουν προϊόντα στην Κύπρο, είναι υποχρεωμένες να συλλέγουν και να ανακυκλώνουν ένα ποσοστό των συσκευασιών τους. Η Green Dot Κύπρου αναλαμβάνει την υποχρέωση εκ μέρους των εταιρειών - μελών της και τα μέλη της αναλαμβάνουν τη χρηματοδότηση των διαδικασιών αυτών.

3. Πως πάει η Κύπρος στην ανακύκλωση συσκευασιών;

Η πορεία της ανακύκλωσης των συσκευασιών στην Κύπρο βρίσκεται σε ενθαρρυντικά επίπεδα εάν αναλογιστεί κανείς ότι τα μισά νοικοκυριά στις περιοχές που εξυπηρετεί η Green Dot Κύπρου συμμετέχουν στο πρόγραμμα ανακύκλωσης. Ο στόχος αυτός θα φάνταζε ανέφικτος για την Κύπρο πριν από λίγα χρόνια. Με βάση τα στοιχεία του Οργανισμού μας, από το 2007 μέχρι το 2014 έχουν ανακυκλωθεί 300,000 περίπου τόνοι αποβλήτων συσκευασίας. Αυτό σε όγκο, αντιστοιχεί με τον όγκο 332 πισίνων ολυμπιακών διαστάσεων. Άρα τόσοσ είναι και ο χώρος που έχουμε σώσει στις χωματερές από την αποφυγή ταφής αυτών των υλικών.

4. Πως λειτουργεί το πρόγραμμα ανακύκλωσης συσκευασιών;

Το πρόγραμμα ανακύκλωσης συσκευασιών λειτουργεί ως εξής:

Οι ανακυκλώσιμες συσκευασίες χωρίζονται σε 3 κατηγορίες, PMD, Χαρτί και Γυαλί.

Η κατηγορία του PMD περιλαμβάνει: πλαστικά μπουκάλια και δοχεία, μεταλλικές συσκευασίες (αλουμινίου και λευκοσιδήρου) και χάρτινες συσκευασίες ποτών (τύπου tetrapak).

Η κατηγορία του Χαρτιού περιλαμβάνει: ξηρά χαρτόκουτα (φαρμάκων, παπουτσιών, δημητριακών) και χαρτοκιβώτια, εφημερίδες, περιοδικά, διαφημιστικά και χαρτί γραφείου.

Και τέλος, η κατηγορία του Γυαλιού περιλαμβάνει: γυάλινα μπουκάλια, βαζάκια και άλλες γυάλινες συσκευασίες.

Στις αστικές και περιαστικές περιοχές η συλλογή για τις κατηγορίες PMD και Χαρτί γίνεται από πόρτα σε πόρτα. Αυτό σημαίνει ότι οι κατηγορίες Χαρτί και PMD μαζεύονται μια φορά την εβδομάδα από το πεζοδρόμιο του σπιτιού, αφού προηγουμένως έχουν τοποθετηθεί στα ειδικά σακούλια ανακύκλωσης. Συνεπώς δεν χρειάζεται να υπάρχουν κάδοι στη γειτονιά μας για τις δύο αυτές κατηγορίες προκειμένου να συμμετέχουμε στην ανακύκλωση. Οι κάδοι είναι απλώς υποστηρικτικοί του Συστήματος. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα σακούλια να μην συλλέγονται την ίδια μέρα της εβδομάδας από ειδικά συνεργεία για διευκόλυνση των πολιτών, συλλέγονται δε από διαφορετικά φορτηγά προκειμένου να μην αναμιγνύονται τα υλικά.

Στις τουριστικές περιοχές και σε ορισμένες κοινότητες, οι κατηγορίες PMD και Χαρτί θα πρέπει να μεταφέρονται σωστά διαχωρισμένες στους κοντινότερους κάδους ανακύκλωσης και να τοποθετούνται αντίστοιχα.

Σε όλες τις περιοχές που εξυπηρετεί η Green Dot Κύπρου οι γυάλινες συσκευασίες συλλέγονται με τη βοήθεια κάδων, στους οποίους οι πολίτες θα πρέπει να μεταφέρουν τις γυάλινες συσκευασίες τους.

5. Γιατί πρέπει να διαχωρίζουμε τα υλικά στο σπίτι;

Γιατί έχει αποδειχθεί από τις εμπειρίες των άλλων χωρών της Ευρώπης ότι αποδοτική ανακύκλωση γίνεται μόνο εφόσον διαχωρίζονται τα υλικά στο σπίτι μας. Το σπίτι μας είναι το σημείο που τα υλικά είναι ακόμα κα-

θαρά και επομένως μπορούν να ανακυκλωθούν καλύτερα. Παραδείγματος χάριν εάν το χαρτί μας αναμειχθεί με τα υπολείμματα των φαγητών μας τότε το μεγαλύτερο μέρος του χαρτιού δεν θα είναι αξιοποιήσιμο και ο κόπος όλων μας θα πάει χαμένος.

6. Γιατί πρέπει να χρησιμοποιούμε τα ειδικά σακούλια της ανακύκλωσης;

Τα σακούλια της ανακύκλωσης θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για να μπορούν να ξεχωρίζουν τη νύχτα τα συνεργεία συλλογής ότι οι σακούλες περιέχουν υλικά ανακύκλωσης. Επίσης, στα ειδικά σακούλια αναγράφονται τα υλικά προκειμένου να βοηθούν το κοινό στο σωστό διαχωρισμό. Ο Οργανισμός μας δεν έχει οποιοδήποτε οικονομικό όφελος από την πώληση των συγκεκριμένων σακουλιών.

7. Πως μπορώ να ενημερωθώ για την ημέρα συλλογής μου ή το που βρίσκεται ο κοντινότερος κάδος;

Για να ενημερωθείτε για την ημέρα συλλογής στην περιοχή σας ή για το που βρίσκεται ο κοντινότερος κάδος μπορείτε να κατεβάσετε την εφαρμογή για κινητά και tablets 'ReCYcling CY', να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του οργανισμού μας www.greendot.com.cy ή να επικοινωνήσετε με το τηλεφωνικό μας κέντρο στο 7000 0090. Επίσης, για οποιοδήποτε απορία ή παράπονο μπορείτε να επικοινωνήσετε με τον Οργανισμό μας με τους προαναφερθέντες τρόπους.

8. Που πηγαίνουν τα υλικά;

Μετά τη συλλογή τους τα υλικά μεταφέρονται σε 2 μονάδες διαλογής, οι οποίες βρίσκονται η μια στα Λατσιά και η άλλη στη Μονή. Τα υλικά διαχωρίζονται στις μονάδες και στέλνονται για διαχείριση στο εξωτερικό.

απόφαση που μπορεί να λάβει και να επιβάλει μόνο το Κράτος αλλά μπορεί και πρέπει να υποστηριχτεί από όλους μας. Τα κίνητρα αποτελούν μέρος ενός συνόλου εργαλείων τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει το Κράτος εάν θέλει να επιτύχει στροφή προς την περιβαλλοντική κατεύθυνση και επομένως ανάπτυξη περιβαλλοντικής κουλτούρας.

Υπάρχει πληθώρα τέτοιων εργαλείων τα οποία χρησιμοποιούνται με επιτυχία σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες εδώ και πολλά χρόνια. Τέτοιου είδους εργαλεία είναι τα άμεσα κίνητρα όπως η μείωση της φορολογίας για όσους διαχειρίζονται τα απορρίμματά τους, μέσα από

Το μοναδικό υλικό που μένει στην Κύπρο είναι το γυαλί το οποίο θρυμματίζεται και μπαίνει ως πρώτη ύλη τόσο στο τσιμέντο όσο και σε άλλα δομικά υλικά.

νέα συστήματα φορολόγησης, βασισμένα στην αρχή "Πληρώνω όσο Πετώ-Ray as you throw" αλλά και εργαλεία όπως η επιβολή της υποχρεωτικής ανακύκλωσης.

9. Γιατί να ανακυκλώνουν οι πολίτες και να κερδίζουν άλλοι?

Η συλλογή και ανακύκλωση των συσκευασιών κοστίζει πολύ περισσότερο από την αξία των υλικών που συλλέγονται. Τα κύρια έσοδα της Green Dot Κύπρου είναι από τα τέλη των εταιρειών-μελών της.

Ειδικότερα το σύστημα "Πληρώνω όσο Πετώ" είναι ένα σύστημα που κάνει πολύ πιο δίκαιο τον τρόπο φορολόγησης των σκυβάλων συνδέοντας άμεσα το φόρο που καταβάλλεται με την ποσότητα των απορριμμάτων που παράγει το κάθε νοικοκυριό. Αυτό σημαίνει ότι όσοι διαχειρίζονται σωστά τα απορρίμματά τους (ανακυκλώνουν, μειώνουν ή κομποστοποιούν), θα έχουν άμεσο οικονομικό όφελος, ενώ όσοι δεν το κάνουν και απλά τα πετάνε όλα μαζί, θα έχουν άμεση οικονομική επιβάρυνση. Λύσεις επομένως υπάρχουν. Το μόνο που μένει είναι να αρχίσουν να εφαρμόζονται.

10. Γιατί να μην δίνεται άμεσο ή έμμεσο κίνητρο στον πολίτη για την ανακύκλωση;

Το εάν θα πρέπει να δοθεί κάποιο άμεσο ή έμμεσο κίνητρο στον πολίτη προκειμένου να συμμετέχει στην ανακύκλωση είναι μια

«Κρατικό Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης: Ο ρόλος και η συμβολή του στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης σε γονείς και παιδιά»

Δρ Στέλλα Χατζηαχιλλέως, Σύμβουλος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Μέλος Παιδαγωγικής Ομάδας ΚΠΕ Πεδουλά

Το Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης: Ο σκοπός και η φιλοσοφία του

Το Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΔΚΠΕ) του ΥΠΠ το οποίο βρίσκεται υπό την εποπτεία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, και μέχρι τώρα περιλαμβάνει τέσσερα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ Πεδουλά, ΚΠΕ Κοινότητας Ακρωτηρίου, ΚΠΕ Αθαλάσσας και ΚΠΕ Σαλαμιούς), αποτελεί κομμάτι της μη τυπικής εκπαίδευσης. Με τον όρο «μη τυπική εκπαίδευση» αναφερόμαστε σε οργανωμένες μορφές εκπαίδευσης, με συγκεκριμένους στόχους και δραστηριότητες, που υλοποιούνται εκτός του επίσημου χώρου της σχολικής τάξης. Το ΔΚΠΕ παρέχει τη δυνατότητα για αυθεντικές βιωματικές εμπειρίες σε όλες τις ομάδες του πληθυσμού και σχεδιάστηκε στη βάση της φιλοσοφίας και των παιδαγωγικών αρχών που διέπουν την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη η οποία επικεντρώνεται στην μάθηση πέρα και έξω από το σχολείο, στην αλληλεπίδραση με το χώρο, στην αξιοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας των τοπικών πληθυσμών και στη συστημική, διαθεματική και ολιστική θεώρηση των περιβαλλοντικών θεμάτων.

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) στελεχώνονται από ειδικά καταρτισμένους και έμπειρους εκπαιδευτικούς Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης και αποτελούν χώρους όπου προσφέρεται εναλλακτικού τύπου εκπαίδευση σε θέμα-

τα κοινού περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος. Σκοπός των Προγραμμάτων του Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΔΚΠΕ) είναι η διαμόρφωση κριτικά σκεπτόμενων, περιβαλλοντικά υπεύθυνων και ενεργών πολιτών, στα πλαίσια της εμπειρικής και βιωματικής ενασχόλησής τους με το περιβάλλον. Επίσης, μέσα από τα Κέντρα επιδιώκεται η αξιοποίηση του περιβάλλοντος ως χώρου μάθησης τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς, η κινητοποίηση των μαθητών/τριών σε δράσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Ταυτόχρονα, μέσα από τα προγράμματα του ΔΚΠΕ επιδιώκεται η εξοικείωση των εκπαιδευτικών με εναλλακτικούς τρόπους οργάνωσης της μαθησιακής διαδικασίας και η ενίσχυση της επάρκειάς τους να προσεγγίσουν τα θέματα του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης στην ολιστική τους διάσταση, μέσα από την από κοινού με τους μαθητές τους βιωματική ενασχόληση και δραστηριοποίησή τους στο πεδίο.

Μια άλλη πτυχή της λειτουργίας του ΔΚΠΕ είναι η εμπλοκή των γονέων στη μαθησιακή διαδικασία, ιδιαίτερα όταν αυτή γίνεται με ένα εναλλακτικό, βιωματικό τρόπο καθώς και η καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης σε ολόκληρη την οικογένεια. Στο πλαίσιο αυτό, σκοπός του συγκεκριμένου άρθρου είναι να ενημερώσει τους γονείς σχετικά με το ΔΚΠΕ και να προτείνει τρόπους αξιοποίησής του για την καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης σε γονείς και παιδιά.

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που αποτελούν το Δίκτυο: Γενικές πληροφορίες

Το Κρατικό Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του ΥΠΠ περιλαμβάνει μέχρι στιγμής τέσσερα Κέντρα, συγκεκριμένα το ΚΠΕ Πεδουλά, το ΚΠΕ Αθαλάσσας, το ΚΠΕ Ακρωτηρίου και το ΚΠΕ Σαλαμιού. Από το 2004 που άρχισαν τη λειτουργία τους, τα ΚΠΕ έχουν δεχθεί πάνω από 300 000 μαθητές και εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων. Η δράση τους δεν περιορίζεται απλά στο σχεδιασμό και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων αλλά και στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού καθώς και στη διοργάνωση δράσεων για το περιβάλλον, όπως συνέδρια και σεμινάρια για εκπαιδευτικούς, συμμετοχή σε δράσεις σχολείων κλπ. Πληροφορίες σχετικά με τα ΚΠΕ παρέχονται με συντομία πιο κάτω. Λεπτομέρειες σχετικά με το κάθε ΚΠΕ υπάρχουν στην ιστοσελίδα του Δικτύου (www.moec.gov.cy/dkpe).

A. Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά:

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) Πεδουλά ιδρύθηκε το 2005 από τα Παιδαγωγικό Ινστιτούτο σε συνεργασία με την Κοινότητα Πεδουλά και αποτελεί το συντονιστικό Κέντρο του Κρατικού Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Το Κ.Π.Ε. Πεδουλά στεγάζεται στο πρώην Δημοτικό Σχολείο του χωριού και περιλαμβάνει αίθουσα διαλέξεων, εργαστήριο υπολογιστών, και εργαστήριο οικολογίας, το οποίο διαθέτει σύγχρονο εξοπλισμό, ο οποίος χρηματοδοτήθηκε από το Φιλανθρωπικό Ίδρυμα Στέλιου Χατζηγιάννου. Επίσης, διαθέτει ξενώνες για τη διαμονή των εκπαιδευομένων κατά τη

συμμετοχή τους στα διήμερα και τριήμερα περιβαλλοντικά εκπαιδευτικά προγράμματα του Κ.Π.Ε., ενώ τα πεδία μελέτης που αξιοποιεί βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή του Τροόδους. Τέτοια πεδία είναι ενδεικτικά το μονοπάτι των Καληδονίων, το δάσος Τροόδους, ο Βοτανικός Κήπος Αμιάντου, το γεφύρι του Τζελεφού κ.α. Μέσα από τα προγράμματα του ΚΠΕ Πεδουλά επιδιώκεται επίσης η ανάδειξη των ιδιαίτερων πολιτιστικών στοιχείων της κοινότητας αλλά και της ευρύτερης κοιλάδας της Μαραθάσας και η διασύνδεσή τους με θέματα οικολογικού ενδιαφέροντος.

B. Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αθαλάσσας:

Το Κ.Π.Ε. Αθαλάσσας βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο του Πάρκου του Αγίου Γεωργίου Αθαλάσσας, στη γωνία των λεωφόρων Κυρηνείας και Αθαλάσσας στην Αγλαντζιά. Άρχισε τη λειτουργία του το 2004 ως Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης υπό την εποπτεία του Τμήματος Δασών, και από το 2008, σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο μετεξελίχθηκε σε Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης και εντάχθηκε στο Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Στελεχώνεται από καταρτισμένο προσωπικό του Τμήματος Δασών και από εκπαιδευτικούς του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Τα κτήρια στα οποία στεγάζεται είναι παλιά κυβερνητικά κτίσματα, που έχουν αναπαλαιωθεί από το Τμήμα Δασών. Δέχεται καθημερινά μαθητές/τριες από το σύνολο των εκπαιδευτικών βαθμίδων, καθώς και από φοιτητές/τριες από πανεπιστήμια της Κύπρου και του εξωτερικού, οι οποίοι/ες έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν και να

μελετήσουν τα εκθέματα του Μουσείου που στεγάζεται στους χώρους του Κ.Π.Ε. αλλά και να συμμετάσχουν σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα της επιλογής τους. Το Κ.Π.Ε. Αθαλάσσας περιλαμβάνει εργαστήριο, τέσσερις αίθουσες διοραμάτων, αίθουσα προβολών, αίθουσα χλωρίδας και πανίδας, βοτανικό κήπο με αντιπροσωπευτικά φυτά και πετρώματα καθώς και θεματικό πάρκο οικόσιτων και παραδοσιακών ζώων.

Γ. Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ακρωτηρίου: Το Κέντρο βρίσκεται στον κεντρικό δρόμο της κοινότητας Ακρωτηρίου. Άρχισε τη λειτουργία του το 2004, και από το 2007 συμπεριλαμβάνεται στο Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας της Κοινότητας Ακρωτηρίου με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Προσφέρει εκπαιδευτικά προγράμματα, στα οποία συμμετέχουν καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου σχολικές, αλλά και άλλες οργανωμένες ομάδες, καθώς και φοιτητές τόσο από πανεπιστήμια του εσωτερικού όσο και

του εξωτερικού. Διαθέτει αίθουσα εκθεμάτων και εργαστήριο, αίθουσα προβολών και διαλέξεων, βιβλιοθήκη και χώρο μελέτης, και παρατηρητήριο άγριας ζωής. Προσφέρει δε πλήρη εξοπλισμό για δραστηριότητες μέσα στο κτήριο αλλά και στο πεδίο. Από το Κέντρο ξεκινά το πολιτιστικό μονοπάτι του Ακρωτηρίου, το οποίο περνά διαμέσου της κοινότητας από τα σπίτια που φτιάχνονται καλάθια και άλλα σημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Δ. Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Σαλαμιού: Το Κ.Π.Ε. Σαλαμιού αποτελεί το νεότερο Κ.Π.Ε. του Δικτύου. Ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2010 και στεγάζεται στο πρώην Δημοτικό Σχολείο του χωριού, το οποίο διέκοψε τη λειτουργία του λόγω της μείωσης του αριθμού των μαθητών/τριών τη δεκαετία του 1990. Η δημιουργία του αποτελεί ένα σημαντικό έργο για την αναβίωση του χωριού και την αναζωογόνηση της κοινότητας στη βάση των αρχών της αιφόρου ανάπτυξης. Πρόκειται για ένα οικοδόμημα του 1930, το οποίο έχει ανακηρυχθεί ως διατηρητέα οικοδομή με βάση τον νόμο για προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου και έχει αναπαλαιωθεί με δαπάνη του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού της Νορβηγίας 2004-2009, που χρηματοδότησε το έργο σε ποσοστό 85%, με το ποσό των €624.784. Το Κ.Π.Ε. Σαλαμιούς είναι το αποτέλεσμα της στενής συνεργασίας του Κοινοτικού Συμβουλίου Σαλαμιούς με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Πώς εντάσσονται τα εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρονται στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο σχολικό πρόγραμμα;

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ανάλογα με τα ιδιαίτερα πολιτιστικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιοχής στην οποία βρίσκονται, προσφέρουν προγράμματα τα οποία αφενός συνδέονται άμεσα με τη μελέτη του τοπικού περιβάλλοντος και αφετέρου με τα ζητήματα που εξετάζονται στα πλαίσια του μαθήματος της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/ Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη στη σχολική μονάδα. Συγκεκριμένα, στην αρχή της σχολικής χρονιάς, το σχολείο καλείται να καταρτίσει την Αειφόρο Περιβαλλοντική Πολιτική του. Στα πλαίσια αυτής της πολιτικής που καταρτίζεται και με βάση τα ιδιαίτερα οικολογικά και άλλα χαρακτηριστικά της περιοχής στην οποία βρίσκεται, το σχολείο καλείται να υποδείξει ένα ή περισσότερα ζητήματα που θα εξετάσει μέσα από μια γκάμα ζητημάτων που προσφέρονται όπως είναι το δάσος, η παραγωγή και κατανάλωση, η ερημοποίηση, το περιβάλλον και πολιτισμός, τα απορρίμματα, η φτώχεια κλπ. Πέραν από την επιλογή του ζητήματος ή των ζητημάτων το σχολείο καλείται να υποδείξει στα πλαίσια της πολιτικής του τους στόχους, τα μαθησιακά αποτελέσματα καθώς και τις δράσεις και δραστηριότητες που θα υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Η εμπλοκή των σχολείων στα εκπαιδευτικά προγράμματα του ΔΚΠΕ εντάσσεται στα πλαίσια της Αειφόρου Περιβαλλοντικής Εκπαιδευτικής Πολιτικής του σχολείου και για αυτήν απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ενυπόγραφη από το διευθυντή της scho-

λικής μονάδας αίτηση για συμμετοχή στα προγράμματα, η έγκριση από τη Διεύθυνση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, καθώς και η συγκατάθεση των γονέων. Κατά συνέπεια, η παρακολούθηση οποιουδήποτε από τα προγράμματα που προσφέρονται στα Κέντρα προσφέρει στους μαθητές και στους εκπαιδευτικούς την ευκαιρία να μελετήσουν το ζήτημα ή τα ζητήματα που επέλεξαν σε ένα διαφορετικό περιβάλλον με ιδιαίτερα οικολογικά, πολιτιστικά και άλλα χαρακτηριστικά.

Παράλληλα, αν το σχολείο επιλέξει να συμμετέχει σε αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα σε περισσότερα από ένα κέντρα τότε δίδεται αμέσως η ευκαιρία να μελετήσουν το ζήτημα σε διαφορετικά περιβάλλοντα μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, να κάνουν συγκρίσεις, να προβληματιστούν σε σχέση με ομοιότητες και διαφορές που παρουσιάζονται. Ενδεικτικά, αν το υπό μελέτη ζήτημα που επέλεξε μια σχολική μονάδα είναι το νερό μπορεί για παράδειγμα να μελετηθεί η διαχείριση του νερού στη σχολική μονάδα ή/και στο σπίτι, να γίνει μελέτη πεδίου σε ένα τοπικό υδροβιότοπο ενώ παράλληλα να γίνουν επιπρόσθετες μελέτες πεδίου στο Γεφύρι του Τζελεφού όπου προσφέρεται πρόγραμμα από το ΚΠΕ Πεδουλά, στη Λίμνη Αθαλάσσας όπου προσφέρεται πρόγραμμα από το ΚΠΕ Αθαλάσσας και στην Αλυκή Ακρωτηρίου στην οποία προσφέρεται πρόγραμμα από το ΚΠΕ Ακρωτηρίου. Τα προγράμματα που προσφέρονται σε κάθε ένα από τα προαναφερθέντα πεδία χαρακτηρίζονται από ποικιλία δραστηριοτήτων που διαφοροποιούνται ανάλογα με το πεδίο, και με το ηλικιακό επίπεδο των παιδιών.

Πολύ σημαντικό στοιχείο της συμμετοχής των παιδιών στα εκπαιδευτικά προγράμματα του ΔΚΠΕ είναι η κατάλληλη προετοιμασία των παιδιών μέσα από δραστηριότητες πριν την επίσκεψή τους σε κάποιο από τα Κέντρα αλλά και οι δραστηριότητες επέκτασης των προγραμμάτων στη σχολική μονάδα. Για το σκοπό αυτό δίδονται στους εκπαιδευτικούς αντίστοιχα εκπαιδευτικά εργαλεία όπως υλικό, δραστηριότητες κλπ., τα οποία υπάρχουν αναρτημένα και στην ιστοσελίδα του Δικτύου (www.moec.gov.cy/dkpe), ενώ το προσωπικό του Δικτύου βρίσκεται στη διάθεση των εκπαιδευτικών όχι μόνο κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του προγράμματος στο Κέντρο αλλά και κατά τη φάση της προετοιμασίας των μαθητών πριν την επίσκεψη καθώς και της επέκτασης του προγράμματος στη σχολική μονάδα μετά την υλοποίηση του προγράμματος.

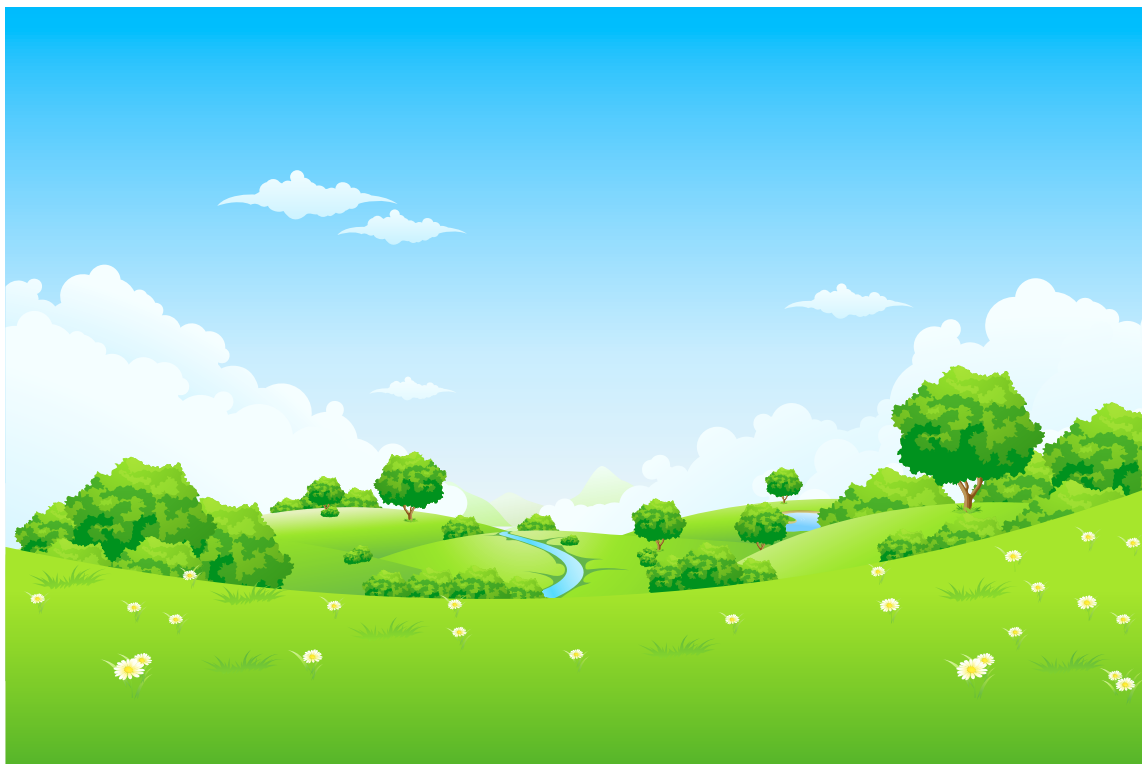
Πώς μπορούν να αξιοποιηθούν τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης σε γονείς και παιδιά

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης προσφέρουν στους μαθητές, στους εκπαιδευτικούς και στους γονείς την ευκαιρία για μια διαφορετική, αυθεντική, βιωματική μαθησιακή εμπειρία. Από μόνα τους τα Κέντρα βρίσκονται σε χώρους ιδιαίτερου οικολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, σε περιβάλλοντα που τα περισσότερα παιδιά βρίσκουν αρκετά διαφορετικά από αυτά με τα οποία είναι συνηθισμένα. Ιδιαίτερα λοιπόν όσον αφορά την εμπλοκή των γονέων στα προγράμματα με στόχο τη διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης από τη μια αλλά και την ενδυνάμωση της σχέσης τους με τα παιδιά τους στα πλαίσια της αξιοποι-

ησης ποιοτικού χρόνου με αυτά, τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης μπορούν να αξιοποιηθούν ποικιλοτρόπως. Ενδεικτικούς τρόπους αξιοποίησης των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης σε γονείς και παιδιά αναφέρουμε πιο κάτω:

Α. Συνεργασία με τη σχολική μονάδα και εμπλοκή των γονέων σε όλες τις φάσεις της υλοποίησης των αντίστοιχων εκπαιδευτικών προγραμμάτων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την επίσκεψη των παιδιών τους σε κάποιο περιβαλλοντικό κέντρο.

Πριν από την επίσκεψη των παιδιών σε κάποιο περιβαλλοντικό κέντρο, πέραν από την προετοιμασία που γίνεται στο σχολείο σχετικά με οργανωτικά θέματα (π.χ. τι θα έχουν τα παιδιά μαζί τους, απαραίτητος εξοπλισμός, περιεχόμενο του προγράμματος και δραστηριότητες που αφορούν τα θέματα που θα εξετάσουν κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών προγραμμάτων) οι μαθητές μπορούν να αξιοποιήσουν χρόνο με τους γονείς τους και στο σπίτι ώστε να μελετήσουν μέσω διαδικτύου γενικές πληροφορίες για την περιοχή που θα επισκεφθούν, χάρτες και άλλο υλικό. Σε αρκετές περιπτώσεις υπάρχουν γονείς που σχετίζονται με την περιοχή την οποία θα επισκεφθούν οι μαθητές και μπορούν να παρουσιάσουν τις εμπειρίες και τις γνώσεις τους. Κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν, οι γονείς μπορούν να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα και να εμπλακούν στις ομάδες εργασίας των μαθητών εφόσον υπάρξει η προηγούμενη συνεννόηση με το σχολείο και με το προσωπικό των Κέντρων ώστε

το πρόγραμμα να προσαρμοστεί ανάλογα. Κατά την επέκταση στη σχολική μονάδα των δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν σε κάποιο ΚΠΕ οι γονείς μπορούν επίσης να εμπλακούν, εκφράζοντας τις δικές τους απόψεις και εμπειρίες που αποκόμισαν μέσα από μια μικρή συνάντηση που μπορεί να οργανωθεί στο σχολείο.

Β. Με την επίσκεψη των γονέων μαζί με τα παιδιά τους σε κάποιο ΚΠΕ σε ελεύθερο χρόνο.

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, πέραν από τη δυνατότητα που προσφέρουν για μελέτη πεδίου (στο ύπαιθρο) σε σχετικά μέρη (τοποθεσίες, μονοπάτια μελέτης της φύσης, μουσεία, εκκλησίες κλπ) αποτελούν και από μόνα τους χώρους που μπορεί να προσφέρουν στον επισκέπτη πο-

λύτιμες γνώσεις και εμπειρίες. Ενδεικτικά, στο ΚΠΕ Αθαλάσσας οι γονείς μπορούν να επισκεφθούν το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Τμήματος Δασών στο οποίο υπάρχουν διοράματα με ταριχευμένα ζώα από διάφορες περιοχές της Κύπρου, το Βοτανικό Κήπο Αθαλάσσας καθώς και το Πάρκο με τα Οικόσιτα ζώα που βρίσκονται στον ίδιο χώρο. Αντίστοιχο ενδιαφέρον παρουσιάζει το ΚΠΕ Ακρωτηρίου με τις υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις του και τις ευκαιρίες που προσφέρει για πτηνοπαρατήρηση στην Αλυκή Ακρωτηρίου με την οποία γειτνιάζει.

Γ. Με την άντληση υλικού από την ιστοσελίδα του ΔΚΠΕ που μπορεί να αξιοποιηθεί από την οικογένεια σε ελεύθερο χρόνο σε κάποιο άλλο πεδίο.

Είναι γεγονός ότι με τους έντονους ρυθμούς της καθημερινότητας είναι αρκετά δύσκολο για μια μεγάλη μερίδα γονέων να πάρουν τα παιδιά τους σε μια εκδρομή έξω στη φύση. Επιπρόσθετα, για αρκετούς γονείς είναι αρκετά δύσκολο να διαμορφώσουν δραστηριότητες ψυχαγωγικού και εκπαιδευτικού τύπου που μπορούν να κάνουν με τα παιδιά τους όταν επισκέπτονται κάποιο χώρο οικολογικού ενδιαφέροντος. Για το σκοπό αυτό, το προσωπικό των Κέντρων είναι στη διάθεσή των γονέων για να καθοδήγηση όσον αφορά δραστηριότητες που θα μπορούσαν να κάνουν με τα παιδιά τους στην περιοχή στην οποία βρίσκεται κάποιο συγκεκριμένο ΚΠΕ.

Ταυτόχρονα, στην ιστοσελίδα του Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (www.moec.gov.cy/dkpe), οι γονείς μπορούν να βρουν δραστηριότητες αλλά και πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό μέσα από το σύνδεσμο «Χρήσιμο υλικό» το οποίο έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν με τα παιδιά τους τόσο το σπίτι όσο και σε ανάλογους χώρους με την περιοχή του ΚΠΕ όπως είναι το δάσος, μια κοντινή παραλία, ένας υγροβιότοπος, το πάρκο της γειτονιάς, κλπ. Το υλικό που διατίθεται μέσα από την ιστοσελίδα μας συμπεριλαμβάνει παραμύθια, παιχνίδια σε ανοιχτό χώρο, λογισμικά και άλλα που μπορούν να αξιοποιηθούν ανάλογα πάντα με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των παιδιών και της οικογένειας γενικότερα. Το υλικό διαφοροποιείται ανάλογα με το οικολογικό ζήτημα που εξετάζεται αλλά και με την ηλικία των παιδιών.

Στο Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης έχουμε πάντα ως γνώμονα την καλλιέργεια περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης στα παιδιά και κατ'επέκταση στους γονείς, μέσα από την εμπλοκή τους σε πρωτότυπες, αυθεντικές, βιωματικές δραστηριότητες. Στο πλαίσιο αυτό δεν θα μπορούσαμε να δούμε ξέχωρα τα θετικά συναισθήματα των παιδιών που επιδιώκουμε να δημιουργήσουμε και να προωθήσουμε κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους σε κάποιο χώρο ιδιαίτερου πολιτιστικού ή/και οικολογικού ενδιαφέροντος. Μέσα λοιπόν από τη χαρά που βιώνουν τα παιδιά κατά την εμπλοκή τους σε τέτοιες δραστηριότητες όπως η μελέτη ενός ποταμού, το περπάτημα ενός μονοπατιού μελέτης της φύσης, η μελέτη αρωματικών φυτών σε ένα βοτανικό κήπο, είναι αναπόφευκτο να αγαπήσουν το περιβάλλον και να αισθανθούν την ευκαιρία να το προστατέψουν γι αυτούς αλλά και για τις υπόλοιπες γενεές. Αυτή η δημιουργία θετικών συναισθημάτων στη φύση που οδηγεί στην καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης αποτελεί στοιχείο που πρώτιστα μπορεί να προωθηθεί και από την οικογένεια. Πέραν τούτου, όταν όλη η οικογένεια εμπλέκεται σε ποιοτικές δραστηριότητες σε ένα ειδυλλιακό και πολύ διαφορετικό από τα καθιερωμένα χώρο, αναπόφευκτα συνδέεται, αποκτά κοινές εμπειρίες και χτίζει όμορφες αναμνήσεις. Προς το σκοπό αυτό, το προσωπικό του ΔΚΠΕ είναι στη διάθεσή σας για να σας στηρίξει, να σας παρέχει καθοδήγηση, ιδέες αλλά και να σας εμπλέξει στα εκπαιδευτικά του προγράμματα.

«Ο ρόλος των γονέων στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης των παιδιών»

Δρ Αραβέλλα Ζαχαρίου, Συντονίστρια Μονάδας Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Η διατήρηση της ποιότητας του περιβάλλοντος είναι στενά συνυφασμένη με το είδος και την ποιότητα ζωής του ανθρώπου. Τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν είναι έξω ούτε πέρα από εμάς. Δεν αφορούν απλά τα καυσαέρια, τους ατμοσφαιρικούς ρύπους, την αύξηση της θερμοκρασίας. Τα ζητήματα του περιβάλλοντος είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τη διασφάλιση της αειφορίας στον πλανήτη, δηλ. της βιωσιμότητας του πλανήτη και κατ'επέκταση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Ο ρόλος του πολίτη για τη διασφάλιση ενός περιβάλλοντος που θα του παρέχει ποιότητα ζωής και θα του επιτρέπει να αναπτύσσεται είναι καθοριστικής σημασίας. Ειδικότερα, σε ότι αφορά τους μαθητές αυριανούς πολίτες το ζητούμενο δεν είναι απλά η ενημέρωση και η διδακτική σε ότι αφορά τα θέματα αυτά. Η εκπαίδευση των μαθητών σε αυτά τα θέματα είναι θέμα παιδαγωγικής συμμετοχικής διαδικασίας που προϋποθέτει τη συμμετοχή των μαθητών από την πρώτη παιδική ηλικία, την ευαισθητοποίησή τους σε ότι αφορά το ρόλο και την ευθύνη τους, για την προστασία του πλανήτη, αλλά και του δικαιώματός τους να ζουν σε συνθήκες που θα τους διασφαλίζουν ποιότητα ζωής. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται για τα παιδιά όχι απλά να γνωρίζουν και να είναι ενήμερα για το περιβάλλον, αλλά να μάθουν πώς να ενεργούν σε αυτό, πώς να συμβιώνουν με τους άλλους μέσα σε αυτό, πώς να υπάρχουν ελεύθερα και αυτόνομα σε σχέση και για

χάρη αυτού. Σε αυτή την περίπτωση ως γονείς είναι σημαντικό να παρέχουμε ευκαιρίες στα παιδιά μας να ενημερωθούν και να αποκτήσουν γνώσεις μέσα από την προσωπική διερεύνηση και αναζήτηση διαφόρων περιβαλλοντικών θεμάτων ξεκινώντας από το άμεσο και οικείο τους περιβάλλον. Να τους ενθαρρύνουμε να εκφράσουν τις δικές τους απορίες και προβληματισμούς, να τους δώσουμε πρωτοβουλίες και να τους αφήσουμε ελεύθερους να αναλάβουν ρόλους, να συζητήσουν, να αναλάβουν πρωτοβουλίες, να δημιουργήσουν, να παρέμβουν.

Η διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης είναι προϊόν περιβαλλοντικής παιδείας. Αυτή η παιδεία μπορεί να λάβει χώρα σε κάθε χώρο, περιοχή, τόπο και σε κάθε περίπτωση και όλοι μας μπορούμε να είμαστε και εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι, πόσο μάλλον τα παιδιά μας. Είναι όμως θεμελιώδες, ως γονείς, να αντιληφθούμε ότι η διαμόρφωση αλλαγής τρόπου σκέψης μπορεί να επιτευχθεί μέσα από διαδικασίες που δεν στηρίζονται απλά στην ενημέρωση ή στην υπόδειξη, αλλά στην ελευθερία που παρέχεται στο παιδί να ανακαλύψει και να βιώσει τον κόσμο γύρω του, μέσα από ποικίλες παιδαγωγικές διαδικασίες και μέσα.

Η αλλαγή συμπεριφοράς δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τη γνώση και μόνο. Χρειάζεται παρέμβαση και προϋποθέτει τη στενή συνεργασία σχολείου-οικογένειας και της τοπικής κοινωνίας.

Η διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης στο παιδί συνιστά μια μακροχρόνια διαδικασία η οποία στοχεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του. Βασίζεται στη βιωματική εμπειρία του με τα πράγματα, με το χώρο, προσανατολίζεται στη συνεργασία και στην

από κοινού εξέταση με τους συνομηλίκους, τους γονείς, τους τοπικούς πληθυσμούς, τους επαγγελματίες ενός περιβαλλοντικού ζητήματος που το αφορά και το επηρεάζει. Το ζητούμενο είναι να κατανοηθεί από τους γονείς, αλλά και από όλους όσους μετέχουν στην παιδευτική-μαθησιακή πορεία και διδασκαλία των παιδιών ότι η ενίσχυση του περιβαλλοντικού τους ενδιαφέροντος, η δραστηριοποίηση και ενεργοποίησή τους στην προώθηση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής, συνεπάγεται το να κατα-

στούν τα παιδιά υπεύθυνα για τις επιλογές τους, να αποκτήσουν ενσυναίσθηση, δηλαδή να εκτιμήσουν και σεβασθούν τον «οίκο» τους τον πλανήτη. Να βιώσουν, να αλληλεπιδράσουν με το χώρο και τα πράγματα, να προβληματισθούν και να ενεργήσουν αναζητώντας τις καλύτερες δυνατές λύσεις.

Η αξιοποίηση του τοπικού περιβάλλοντος και κυρίως του άμεσου περιβάλλοντος των παιδιών αποτελεί, το πιο σημαντικό πεδίο δράσης και ανάπτυξης του περιβαλλοντικού τους ενδιαφέροντος. Οι γονείς αποτελούν θεμελιώδη παράγοντα σε αυτή τη διαδικασία και για αυτό ακριβώς θα πρέπει να ενισχύσουν και να διαμορφώσουν συνθήκες που θα τους επιτρέπουν μαζί με τα παιδιά τους να αναπτύξουν περιβαλλοντικές δραστηριότητες και να αναλάβουν πρωτοβουλίες, μέσω των οποίων μπορεί να δημιουργηθεί μια νέα περιβαλλοντική κουλτούρα.

Λαμβάνοντας υπόψη τις πολλαπλές δυνατότητες και τα πολυποίκιλα και ανεξάντλητα ερεθίσματα του φυσικού περιβάλλοντος είναι σημαντικό να αξιοποιηθεί η δυναμική και η ενέργεια του φυσικού χώρου ως το εργαλείο εκείνο που μπορεί να αξιοποιηθεί για τη δραστηριοποίησή μας σε αυτό. Η περιήγηση, η εξερεύνηση και η παρατήρηση του ίδιου του χώρου και της βλάστησης σε αυτό, η διάκριση των διαφόρων ήχων (τιτιβίσματα πουλιών, θρόισμα των φύλλων), η διάκριση των χρωμάτων και των αποχρώσεων της φύ-

σης, η παρατήρηση των εντόμων, η επαφή με το έδαφος, η εξερεύνηση ενός δέντρου, η διάκριση των φύλλων, η αναπαράσταση ενός δέντρου ή ενός φυτού με το σώμα μας, η περιγραφή του ίδιου του χώρου ή η δημιουργία μιας ιστορίας για αυτόν αποτελούν μερικές μόνο ιδέες που θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν, χωρίς να απαιτούν προεργασία, ως απλές δραστηριότητες, από τους γονείς με τα παιδιά τους στο φυσικό περιβάλλον.

Επιπλέον και λαμβάνοντας υπόψη ότι η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, η συνειδητοποίηση του ρόλου και της ευθύνης μας στην προστασία του περιβάλλοντος, η συμμετοχή μας σε δράσεις και ενέργειες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής μας στηρίζονται στην εμπειρική και βιωματική ενασχόληση με το χώρο, γίνεται κατανοητό ότι τα παιχνίδια έχει πολύπλευρη και πολυεπίπεδη σημασία στην προσπάθεια για διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης στα παιδιά. Μετουσιώνει τη θεωρία σε πράξη, προσδίδοντας στη μάθηση απελευθερωτικό χαρακτήρα. Μέσα από το παιχνίδι το παιδί έχει τη δυνατότητα να ανακαλύψει τον κόσμο γύρω του, να διερευνήσει, να πειραματιστεί, να συγκινηθεί, να εκτιμήσει την ομορφιά του περιβάλλοντος, να αποκτήσει ενσυναίσθηση με το χώρο και τα πράγματα, όπως επίσης σταδιακά και μακροπρόθεσμα να κατανοήσει και να συνειδητοποιήσει τη σημασία της διατήρησης και προστασίας του, μέσα από τη δική του δράση και συμμετοχή.

Προς αυτή την κατεύθυνση οι γονείς θα μπορούσαν μαζί με τα παιδιά τους να εφαρμόσουν κάποιες χρήσιμες πρακτικές περιβαλλοντικές συμβουλές:

- Αξιοποίηση του περιβάλλοντος. Κάντε πράγματα με το παιδί σας τα οποία θα το κινητοποιήσουν και θα βοηθήσουν να αγαπήσει το περιβάλλον.
- Ενίσχυση της άτυπης εκπαίδευσης. Δηλ. της μάθησης που επιτυγχάνεται με οποιοδήποτε τρόπο χωρίς να είναι επιδιωκόμενη (πάρκο, παίξτε, συζητήστε, μιλήστε με τα παιδιά σας για τα συναισθήματά τους, ξαπλώστε στο έδαφος, κάντε τα να αισθανθούν το χώρο και να εξοικειωθούν με αυτόν.
- Κάντε μαζί με τα παιδιά σας ανακύκλωση
- Δημιουργήστε με το παιδί σας το δικό σας οικοκώδικα μέσα στο σπίτι για εξοικονόμηση ενέργειας, νερού και οργανώστε το χώρο σας περιβαλλοντικά.
- Οργανώστε από κοινού υπαίθριες δραστηριότητες, όπως περιήγηση στο δάσος, στα μονοπάτια της φύσης, επισκέψεις σε τοπικές βιοτεχνίες και εργαστήρια.
- Χρησιμοποιείτε εναλλακτικά μέσα διακίνησης (π.χ. το ποδήλατο ως μέσο προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας)
- Αξιοποιήστε το περιβάλλον ως χώρο άθλησης και ψυχαγωγίας με το παιδί σας.
- Φτιάξτε στην αυλή του σπιτιού σας ή στο μπαλκόνι του διαμερίσματος ένα μικρό βοτανόκηπο ή λαχανόκηπο.
- Εφαρμόστε με το παιδί σας τις αρχές της Μείωσης-Επαναχρησιμοποίησης και Ανακύκλωσης.
- Επαναχρησιμοποιήστε σακουλάκια και δοχεία.
- Παραχωρείστε του πρωτοβουλίες και βοηθήστε τον να οργανώσει το δωμάτιο του περιβαλλοντικά.

- Συζητείστε μαζί του για κάποιο περιβαλλοντικό θέμα που τον ενδιαφέρει ή για κάτι που θα ήθελε να αλλάξει στη γειτονία του.
- Εφαρμόστε μαζί με το παιδί σας σωστές καταναλωτικές συνήθειες με σεβασμό στο περιβάλλον, όπως για παράδειγμα: 1) να προτιμάτε το τοπικά προϊόντα, β) να επιλέγετε προϊόντα με λίγες συσκευασίες, γ) να αγοράζει μόνο ό,τι χρειάζεστε και τις ποσότητες που χρειάζεστε, 4) επιλέγετε προϊόντα φιλοπεριβαλλοντικά).
- Συζητήστε με το παιδί σας και μάθετε από κοινού να αναγνωρίζετε διάφορα περιβαλλοντικά σήματα.

Μην ξεχνάτε τα παιδιά μπορούν να αποτελέσουν φορείς αλλαγής για τη δημιουργία ενός κόσμου που θα διέπεται από σεβασμό προς το περιβάλλον, αλλά μην ξεχνάτε ότι ο πλανήτης μέχρι τότε δεν μπορεί να περιμένει, εμείς οι ενήλικες και ειδικά οι γονείς έχουμε ευθύνη απέναντι τους. Να θέσουμε από κοινού και μαζί τους τις βάσεις για ένα κόσμο πιο βιώσιμο, έναν πλανήτη στον οποίο θα μπορούν να δημιουργούν με γνώμονα την οικολογική ακεραιότητα και την κοινωνική αλληλεγγύη.

«Βιοποικιλότητα και παιδιά»

Δρ Χρυσάνθη Κάτζη, Επίκουρη καθηγήτρια Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη
Τμήμα Δασκάλων Σχολή Επιστημών της Αγωγής Πανεπιστήμιο Frederick

Η έννοια της βιοποικιλότητας:

Βιοποικιλότητα ορίζεται ως η ποικιλία της ζωής που υπάρχει γύρω μας. Όλοι οι ζωντανοί οργανισμοί, όλα τα είδη, όλα τα οικοσυστήματα μαζί συνθέτουν τη βιοποικιλότητα. Η ανθρώπινη δραστηριότητα όμως την απειλεί και την υποβαθμίζει. Η αποψίλωση δασών, η ρύπανση, η επέκταση των οικιστικών ζωνών και κατασκευή έργων χωρίς ιδιαίτερη φροντίδα και περιβαλλοντική μελέτη, η κλιματική αλλαγή, οι δασικές πυρκαγιές, είναι μόνο μερικές από τις αιτίες που οδηγούν σήμερα στη ραγδαία εξαφάνιση ειδών.

Οι άνθρωποι αποτελούμε μέρος της βιοποικιλότητας και σε αυτήν οφείλουμε την ίδια μας τη ζωή. Χάριν στα φυτά (παραγωγοί) έχουμε οξυγόνο για να αναπνέουμε και τροφή για να τρώμε. Η βιοποικιλότητα προσφέρει στον άνθρωπο οικονομικά οφέλη, αναψυχή, εξυπηρετεί πολιτιστικούς και οικολογικούς σκοπούς, συμβάλλει στον τομέα της γεωργίας. Για την υγεία μας, θέτει το απέραντο φαρμακείο της φύσης στη διάθεσή μας. Ταυτόχρονα έχει αισθητική αξία όπως για παράδειγμα η έμπνευση που προσφέρει στους καλλιτέχνες για να ζωγραφίσουν ένα πίνακα ή να συνθέσουν ένα μουσικό κομμάτι ή να γράψουν ένα ποίημα. Η βιοποικιλότητα είναι μια διάσταση της αειφόρου ανάπτυξης που πρέπει να διαφυλαχθεί όχι μόνο για τα οφέλη που προσφέρει στον άνθρωπο αλλά και λόγω της εγγενούς αξίας της ίδιας της ζωής.

Βιοποικιλότητα και εκπαίδευση

Το κλειδί για τη σωστή διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και της προστασίας της βιοποικιλότητας βρίσκεται στην εκπαίδευση, η οποία δεν θα προσφέρει μόνο γνώσεις αλλά θα αναπτύξει δεξιότητες, αξίες και στάσεις, διαμορφώνοντας έτσι ευαισθητοποιημένους και ενεργούς πολίτες που μέσα από τη δράση τους θα προστατεύουν και θα διατηρούν τη βιοποικιλότητα. Υπεύθυνοι για την παροχή μιας τέτοιας παιδείας στα παιδιά, είναι τόσο το σχολείο, όσο και η οικογένεια.

Η επαφή των παιδιών με τη φύση προσφέρει εμπειρίες ζωής που εντυπώνονται στη συνείδησή τους. Τα βοηθά να κατανοήσουν σε βάθος επιστημονικά, κοινωνικά και οικονομικά φαινόμενα, αυξάνει την κριτική τους σκέψη και συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης προβλήματος. Βοηθά επίσης τα παιδιά να ενεργοποιηθούν και να συμβάλουν και αυτά με το δικό τους τρόπο στην προστασία του περιβάλλοντος στο οποίο ζουν και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. Έρευνες έχουν αναδείξει επίσης και άλλα πολλαπλά οφέλη για τους μαθητές, όπως βελτιωμένες ικανότητες ανάγνωσης, μαθηματικής και επιστημονικής σκέψης και ψηλότερα επίπεδα συγκέντρωσης και προσοχής. Θετική επίδραση έχει επίσης σε κινητικές δεξιότητες, δεξιότητες προσανατολισμού, ισορροπίας, ευκινησίας και διασφαλίζει ταυτόχρονα την καλύτερη υγεία των παιδιών (και των μεγάλων). Σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρήθηκε επίσης μείωση

στην αντικοινωνική συμπεριφορά όπως είναι η βία, ο εκφοβισμός, οι βανδαλισμοί και η πρόκληση ρύπανσης. Η φύση φαίνεται να λειτουργεί χαλαρωτικά, μας κάνει πιο ήρεμους και γενικά είναι ωφέλιμη για τη σωματική και ψυχική μας υγεία.

Βιοποικιλότητα και παιδί

Η αυθόρμητη σχέση ενός παιδιού με τη φύση και τη βιοποικιλότητα είναι σχέση ενθουσιασμού, περιέργειας και αγάπης. Παρόλα αυτά, ο σύγχρονος τρόπος ζωής, μας έχει απομακρύνει από φυσικά περιβάλλοντα και η απόσταση αυτή έχει επηρεάσει αρνητικά την έμφυτη σχέση του παιδιού με τη φύση. Τόσο το σχολείο όσο και η οικογένεια οφείλουν να δίνουν ευκαιρίες επαφής του παιδιού με τη φύση ούτως ώστε αυτό να αγαπήσει και να εκτιμήσει τη βιοποικιλότητα. Οι εμπειρίες αυτές θα συμβάλουν επίσης στην κατάργηση φοβιών που πιθανό να έχουν δημιουργηθεί στα παιδιά για κάποιους ζωντανούς οργανισμούς και τα βοηθά να αντιληφθούν την αξία που έχει η κάθε μορφή ζωής στην διατήρηση της ευρύτερης οικολογικής ισορροπίας.

Η παρουσία μας στη φύση, όντας ελεύθερο και ανεπίσημο περιβάλλον, περιορίζει τους ιεραρχικούς ρόλους που αποδίδονται από το σχολείο (δάσκαλος – μαθητής) ή από την οικογένεια (γονέας – παιδί) και φέρνει πιο κοντά, σε πιο φιλικό επίπεδο το παιδί με το δάσκαλο ή το γονιό του. Ενισχύεται έτσι μια πιο άμεση και ειλικρινής επικοινωνία και σχέση.

Στα πλαίσια του σχολείου και της Τυπικής Εκπαίδευσης, η έννοια της βιοποικιλότητας αποτελεί πλέον σημαντικό μέρος του αναλυτικού προγράμματος. Το εκπαιδευτικό

μας σύστημα έχει φροντίσει μέσα από τις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης να προσφέρει στο παιδί πολλαπλές ευκαιρίες για να ασχοληθεί με την έννοια της βιοποικιλότητας, να γνωρίσει τα οφέλη που μας προσφέρει και να αντιληφθεί τους κινδύνους που την απειλούν. Του δίνει επίσης την ευκαιρία να εμπλακεί σε δραστηριότητες στη φύση, μέσα από επισκέψεις σε κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, ή εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο ύπαιθρο κοντά ή και μέσα στο σχολείο. Από πλευράς της οικογένειας αναμένεται να εμπλουτίσει τις εμπειρίες αυτές, συμβάλλοντας στην ευαισθητοποίηση των παιδιών και ενισχύοντας τις ευεργετικές συνέπειες που έχει πάνω σε αυτά η επαφή τους με τη φύση. Παράλληλα η οικογένεια αποτελεί πρότυπο από το οποίο το παιδί διαμορφώνει μεγάλο μέρος από τη συμπεριφορά και τις πεποιθήσεις του. Ευθύνη των γονέων είναι η προβολή σωστών προτύπων, ως καταναλωτές και ως πολίτες.

Εισηγήσεις προς τους γονείς για “DIY” εκπαίδευση για τη βιοποικιλότητα:

- (1) Εμπλέκετε τα παιδιά σας σε εργασίες φροντίδας του κήπου του σπιτιού σας
- (2) Δίνετε στα παιδιά ευθύνες για φροντίδα του κήπου, των φυτών του σπιτιού ή κατοικίδιων που μπορεί να έχετε.
- (3) Επιδιώκετε να υιοθετείτε δραστηριότητες αναψυχής που να φέρνουν τα παιδιά σας κοντά στη φύση (επισκέψεις και εκδρομές στη φύση, σε πάρκα, ποδηλασία ...)
- (4) Προσφέρετε στα παιδιά σας εμπειρίες ενός φυσικού τρόπου ζωής (π.χ. επισκεφθείτε μια φάρμα, ένα αγρόκτημα, ένα περιβόλι...)

(5) Υιοθετήστε μια πιο αειφορική στάση στη ζωή σας (πχ. εναλλακτικοί τρόποι μετακίνησης με ποδήλατο ή με τα πόδια..., συνειδητοποιημένη κατανάλωση)

(6) Συζητάτε με τα παιδιά σας για ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη βιοποικιλότητα

(7) Αποτελέστε πρότυπο σεβασμού και φροντίδας για τη βιοποικιλότητα.

«Ενεργειακή συνείδηση και ο ρόλος της οικογένειας»

Χρίστια Αλεξάνδρου, Ενεργειακό Γραφείο Κυπρίων Πολιτών (Χειρισμός θεμάτων ενεργειακής εκπαίδευσης στο Ενεργειακό Γραφείο Κυπρίων Πολιτών. Εξειδίκευση στην «Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη»

Σου δανείζω τον πλανήτη, κι όταν πίσω σ' τον ζητώ, μου τον έχεις καταντήσει, σα λιωμένο παγωτό, λένε παραπονεμένα τα παιδιά στους μεγάλους, στο παραμύθι του Βαγγέλη Ηλιόπουλου «Παιδιά σε δράση! Η ώρα να σώσουμε τη Γη έχει φτάσει». Η ιστορία έχει ως εξής: τα παιδιά δανείζουν για λίγο τη Γη στους μεγάλους για να την προσέχουν, για όση ώρα θα παίζουν, και αυτοί αντί να την προστατεύσουν, δημιουργούν ένα σωρό προβλήματα, «πειράζουν» το κλίμα της Γης και θέτουν σε κίνδυνο τον πλανήτη και το μέλλον των παιδιών.

Πίσω στην πραγματικότητα, η κατάσταση δε διαφέρει και πολύ. Ο πλανήτης δεν ανήκει σε κανένα μας, σε καμία γενιά και σε κανένα κράτος, παρά μόνο τον δανειζόμαστε για λίγο από τα παιδιά μας και από τις επόμενες γενιές. Εντούτοις, η διαπίστωση αυτή είναι κάτι που ξεχνάμε και σε συνδυασμό με την επικρατούσα δυτική αντίληψη για τη σχέση ανθρώπου-φύσης και τον ισχύοντα κώδικα αξιών των σύγχρονων, δυτικών κοινωνιών και οικονομικού μοντέλου ανάπτυξης, η ανθρωπότητα είναι υπεύθυνη για σωρεία περιβαλλοντικών προβλημάτων που ταλανίζουν τον πλανήτη και τις κοινωνίες.

Ένα από τα φλέγοντα περιβαλλοντικά ζητήματα, στο οποίο καλούμαστε επιτακτικά να δώσουμε λύση είναι η υπερθέρμανση του πλανήτη και οι κλιματικές αλλαγές, ζητήματα άμεσα συνδεδεμένα με την κατανάλωση ενέργειας που παράγεται από συμβατικά, ορυκτά καύσιμα.

Στην Κύπρο το περίπου 30% της παραγόμενης ενέργειας καταναλώνεται από τον κτιριακό τομέα, με τις κατοικίες να αποτελούν το 79% του συνολικού κτιριακού αποθέματος. Ένα νοικοκυριό καταναλώνει ενέργεια για φωτισμό, για λειτουργία ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών συσκευών, για θέρμανση και ψύξη χώρων, για παραγωγή ζεστού νερού χρήσης και τέλος για το μαγειρέμα. Με βάση τα δεδομένα αυτά για το ποσοστό και την κατανομή κατανάλωσης ενέργειας σε μια κατοικία, εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς ότι το πεδίο δράσης για εξοικονόμηση ενέργειας στα νοικοκυριά είναι ευρύ και επιτακτικό. Η ευαισθητοποίηση και η ανάληψη δράσεων και μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας στο σπίτι είναι ευθύνη όλων των μελών μιας οικογένειας και βεβαίως δεν θα μπορούσαν να λείψουν από αυτή την προσπάθεια τα παιδιά, που θα αποτελέσουν τους αυριανούς πολίτες αυτού του πλανήτη.

Πολύτιμος φορέας περιβαλλοντικής και ενεργειακής ευαισθητοποίησης των παιδιών δύναται να αποτελέσει και η οικογένεια, η οποία είναι παραδεκτό ότι γενικότερα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και διαπαιδαγώγηση των παιδιών, ιδιαίτερα σε μικρότερες ηλικίες.

Ο παιδευτικός ρόλος της οικογένειας όσον αφορά την ευαισθητοποίηση και την καλλιέργεια ενεργειακής συνείδησης και την υιοθέτηση συμπεριφορών εξοικονόμησης ενέργειας εκ μέρους των παιδιών μπορεί να χωριστεί σε δύο κατηγορίες: την ασυνείδητη

και τη συνειδητή επίδραση. Οι γονείς μέσα από τις καθημερινές τους συνήθειες, συμπεριφορές και επιλογές προς την κατεύθυνση της εξοικονόμησης ενέργειας ασυνείδητα λειτουργούν ως ζωντανό πρότυπο και παράδειγμα προς μίμηση για τα παιδιά τους, μεταδίδοντας τους (χωρίς να πουν λέξη) τις δικές τους στάσεις και αξίες. Για παράδειγμα, σβήνοντας το φως ή αγοράζοντας λαμπτήρες εξοικονόμησης ενέργειας ή ανακυκλώνοντας συσκευασίες, ένας γονιός «λέει» και μεταδίδει πολλά μηνύματα στο παιδί του: νοιάζομαι για την προστασία του κλίματος και νιώθω ότι έχω ευθύνη να συμβάλω προς αυτή την κατεύθυνση, σέβομαι τον πλανήτη, η Γη είναι σημαντική για μένα κ.λπ. Με παρόμοιο τρόπο οι γονείς, ασυνείδητα και μη ηθελημένα, μεταδίδουν τις στάσεις και τις αντιλήψεις τους στα παιδιά όταν συζητάνε στην παρουσία τους μαζί με τρίτους. Το ίδιο ισχύει και στην αντίθετη περίπτωση, όταν γίνεται σπατάλη ενέργειας στο σπίτι. Όταν

συστηματικά έχουμε σε λειτουργία την τηλεόραση, ενώ κανένας δεν παρακολουθεί ή αφήνουμε αναμμένο το φως βγαίνοντας από ένα δωμάτιο, είναι σαν να λέμε στο παιδί ότι δεν μας ενδιαφέρει να εξοικονομήσουμε ενέργεια, δεν μας ενδιαφέρει να βοηθήσουμε στην καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών, δεν μας ενδιαφέρει να αναλάβουμε δράση για την προστασία του πλανήτη.

Από την άλλη, οι γονείς συνειδητά και εκούσια μπορούν να συμβάλουν στην καλλιέργεια ενεργειακής συνείδησης των παιδιών στο σπίτι με ποικίλους τρόπους και μέσα: συζητήσεις με τα παιδιά, συμβουλές και προτροπές για εξοικονόμηση ενέργειας στο σπίτι, επιβράβευση των παιδιών για την υιοθέτηση μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας, επικρότηση περιβαλλοντικών δράσεων που αναπτύχθηκαν στο σχολείο, παρακολούθηση ταινιών ή ντοκιμαντέρ, ανάγνωση σχετικών παραμυθιών, παρακολούθηση ομιλιών

ή διαλέξεων, επισκέψεις σε περιβαλλοντικά φεστιβάλ ή άλλες εκδηλώσεις κ.λπ.

Οι τρόποι επίδρασης της οικογένειας στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των παιδιών που αναλύθηκαν πιο πάνω είναι σημαντικοί σε κάθε στάδιο της παιδικής και εφηβικής ηλικίας, αλλά έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα κατά την προσχολική ηλικία των παιδιών, καθώς σε αυτή την ηλικία το σπίτι και η οικογένεια αποτελούν το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσονται και δρουν τα παιδιά και από το οποίο αντλούν τα πρώτα ερεθίσματα και μηνύματα, που είναι καθοριστικής σημασίας για την μετέπειτα ανάπτυξη φιλοπεριβαλλοντικών στάσεων και συμπεριφορών.

Οι γονείς ή και άλλα μέλη της οικογένειας, υπεύθυνα για την ανατροφή των παιδιών (όπως ο παππούς ή η γιαγιά) έχουν τον κύριο λόγο για την καλλιέργεια ενεργειακής συνείδησης, ενστάλαξης στάσεων και αξιών στα παιδιά, τουλάχιστον πριν την έναρξη της σχολικής τους εκπαίδευσης. Ακολουθώντας, τα ηνία αναλαμβάνει το σχολείο, με το ρόλο των γονέων να μη μηδενίζεται, αλλά να λειτουργεί συμπληρωματικά και επικουρικά στις προσπάθειες και τις δράσεις των εκπαιδευτικών για επίτευξη των στόχων της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, ειδικά των στόχων που αφορούν στην ευαισθητοποίηση, στις στάσεις και αξίες και στην ανάληψη δράσης εκ μέρους των μαθητών.

Επομένως, σχολείο και οικογένεια αποτελούν τους δύο βασικούς παιδευτικούς θεσμούς και παράγοντες που λειτουργούν αλληλοσυμπληρωματικά για την καλλιέργεια ενεργειακής συνείδησης και ευαισθητοποίησης των παιδιών και για την υιοθέτηση συμπεριφορών εξοικονόμησης ενέργειας.

Στην περιβαλλοντική και ενεργειακή ευαισθητοποίηση των παιδιών μπορούν να συμβάλουν σημαντικά και άλλοι οργανισμοί, ιδιαίτερα μη κυβερνητικοί-μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενημέρωσης, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού σε θέματα περιβάλλοντος. Μέσω των δράσεων που αναπτύσσουν και απευθύνονται σε μαθητές, αντιστρέφεται ο ρόλος του πομπού και του δέκτη μέσα στην οικογένεια: οι μαθητές μπορούν να γίνουν τώρα πομποί και φορείς θετικών μηνυμάτων και επιδράσεων προς τους γονείς τους (δέκτες).

Το Ενεργειακό Γραφείο Κυπρίων Πολιτών αποτελεί ένα τέτοιο οργανισμό, που από την ίδρυσή του, το 2009, μέχρι σήμερα έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση μαθητών σε θέματα ενέργειας και εξοικονόμησης, πραγματοποιώντας επισκέψεις σε περισσότερα από **250 σχολεία** όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων και ενημερώνοντας περισσότερους από **32.000 μαθητές** και **2.400 εκπαιδευτικούς**. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες και δράσεις του Ενεργειακού Γραφείου έχουν καταταχθεί ανάμεσα στις 10 καλύτερες της Ευρώπης με βάση την αξιολόγηση που έγινε για τα "Local Energy Action Awards 2012" και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, παιχνίδια, εκπαιδευτικές παρουσιάσεις, υλικό επίδειξης, διαγωνισμούς, παραγωγή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, διανομή έντυπου υλικού και υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων σε σχολεία (όπως το πρόγραμμα Euronet 50/50 max). Μέσω των ποικίλων αυτών δράσεων, το Ενεργειακό Γραφείο συμβάλλει στη μεταφορά και διάδοση γνώσεων και θετικών στάσεων για την εξοικονόμηση ενέργειας από τα παιδιά στην οικογένειά τους.

“Τηγανοκίνηση” και ο ρόλος της οικογένειας στη διαχείριση των τηγανελαίων

Δρ Μιχάλης Λοϊζίδης, Διευθύντης Κέντρου Περιβαλλοντικών Μελετών «ΑΚΤΗ»

Τι ακριβώς είναι η τηγανοκίνηση.

Η ΤΗΓΑΝΟΚΙΝΗΣΗ είναι μια ολοκληρωμένη περιβαλλοντική/ εκπαιδευτική δράση που στηρίζεται στην οικονομική αυτονομία μέσα από τα έσοδα που προκύπτουν από τη συλλογή του χρησιμοποιημένου μαγειρικού λαδιού στα σχολεία της Κύπρου. Με σύνθημα «Μετατρέπουμε τα τηγανέλαιά μας σε καύσιμο» ο ΜΚΟ ΑΚΤΗ Κέντρο Μελετών και Έρευνας σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο – Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, ξεκίνησε στην Κύπρο τον Σεπτέμβριο του 2012 μια προσπάθεια για να ευαισθητοποιηθεί το κοινό, σχετικά με την ανακύκλωση χρησιμοποιημένων μαγειρικών λαδιών. Τίτλος του έργου: «Τηγανοκίνηση». Τον πρώτο χρόνο, η Τηγανοκίνηση υλοποιήθηκε πιλοτικά σε δέκα σχολεία του Δήμου Αγλαντζιάς, στη Λευκωσία. Η επιτυχία ήταν μεγάλη. Τόσο, ώστε η ΤΗΓΑΝΟΚΙΝΗΣΗ περιλήφθηκε σαν μια από τις ενδεικνυόμενες, εθελοντικές δράσεις στο νέο αναλυτικό πρόγραμμα των σχολείων της Κύπρου, που έχει ως στόχο το Αειφόρο Σχολείο. Τα χρόνια 2013-14 και 2014-15, η αποδοχή της Τηγανοκίνησης από τα σχολεία της Κύπρου είναι εντυπωσιακή: σήμερα περίπου 300 σχολεία συμμετέχουν εθελοντικά στο πρόγραμμα.

Η συμβολή της στην καλλιέργεια οικολογικής κουλτούρας

Αντιλαμβάνεστε ότι μια δράση που πάει σε 300 σχολεία και σε δεκάδες εκδηλώσεις σε όλη την Κύπρο, έχει ευρύτατη επίπτωση στην καλλιέργεια περιβαλλοντικού τρόπου ζωής. Το απόβλητο αυτό, το χρησιμοποιημένο μαγειρικό λάδι, μετατρέπεται σε βιο-

καύσιμο και με τα έσοδα του προγράμματος εξασφαλίζονται πόροι για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και εφαρμογή περιβαλλοντικών υποδομών για τους μαθητές και τα σχολεία σε όλη την Κύπρο. Τα παιδιά μπορούν να νοιώσουν άμεσα τα οφέλη από τη συμμετοχή τους. Κάνουν αυτό τον μικρό κόπο να μαζέψουν από το σπίτι, τη γιαγιά, τους θείους, τις ταβέρνες της γειτονιάς, αυτό το τόσο τοξικό απόβλητο. Ένα απόβλητο που μολύνει τα επιφανειακά και υπόγεια νερά μας, συντηρεί τις φωτιές στους σκουπιδότοπους, επικάθεται στα αποχετευτικά συστήματα παρέχοντας φαγητό και στέγη σε κατσαρίδες και ποντίκια και δυσκολεύει την λειτουργία των σταθμών επεξεργασίας των αποβλήτων μας. Το τόσο καταστροφικό αυτό απόβλητο γίνεται βιοκαύσιμο, στην ειδική πειραματική διάταξη της ΤΗΓΑΝΟΚΙΝΗΣΗΣ. Τα παιδιά “παίζουν” με τα μηχανήματα και οι ίδιοι σε συνεργασία με εξειδικευμένους επιστήμονες, μετατρέπουν το απόβλητό τους σε ένα τόσο χρήσιμο προϊόν για την θέρμανσή τους. Συμμετέχουν και βλέπουν το προϊόν, όπως και το κέρδος, αφού «βραβεύονται» για τις επιδόσεις τους. Εξασφαλίζουν πόρους για περιβαλλοντικές υποδομές. Αυτό που ήταν πολύ σημαντικό φέτος είναι ότι ήρθε το Υπουργείο Οικονομικών και υποστήριξε την ΤΗΓΑΝΟΚΙΝΗΣΗ, διαθέτοντας από το πάγιο ταμείο του Υπουργείου ποσό ίσο με την φορολογία που καταβάλλει το βιοκαύσιμο ως καύσιμο. Επίσης η εταιρεία «Αμβροσία», έχει αδειοδοτηθεί από το Τμήμα Περιβάλλοντος και παραλαμβάνει σε ειδική τιμή μέρος των λαδιών που συλλέγει η ΑΚΤΗ από τα σχολεία, για μετατροπή τους σε ειδικό βιοντίζελ, κατάλληλο για ανάμιξη με το ντίζελ που χρησι-

μποιούμε στα αυτοκίνητά μας. Με τον τρόπο αυτό αυξήθηκαν τα έσοδα στον ειδικό λογαριασμό του Υπουργείου Παιδείας, όπου κάθε σχολείο έχει την «μερίδα» του, ανάλογα με το χρησιμοποιημένο λάδι που συλλέγει. Βλέπετε, είναι ένας μεγάλος κύκλος, που εμπλέκει πολλές κοινωνικές ομάδες και ενεργοποιεί δυνάμεις και συνέργιες και κοινωνική δράση.

Η δράσεις της Τηγανοκίνησης και τα οφέλη για την κοινωνία;

Αυτή τη στιγμή η ΤΗΓΑΝΟΚΙΝΗΣΗ καλύπτει περίπου 300 σχολεία σε όλη την Κύπρο. Τι εννοούμε με αυτό; Η ΑΚΤΗ έχει αναπτύξει ειδικά για την ΤΗΓΑΝΟΚΙΝΗΣΗ μια κινητή μονάδα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, η οποία είναι μια καινοτόμος πειραματική διάταξη, όπου τα παιδιά συμμετέχουν στη διαδικασία της μετατροπής του χρησιμοποιη-

μένου λαδιού σε βιοκαύσιμο, με έμφαση στη φάση της διεργασίας που εντάσσεται στο αναλυτικό πρόγραμμα της ηλικίας τους. Η μονάδα στελεχώνεται από εκπαιδευτές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα εργασιακής εμπειρίας άνεργων πτυχιούχων της ΑΚΤΗΣ «Αργοναύτης», που επιχορηγείται από την ασφαλιστική εταιρεία EuroLife. Ταξιδεύει σε όλη την Κύπρο για ενημέρωση μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων για τα οφέλη της ανακύκλωσης των τηγανελαίων.

Μαζεύονται από τα νοικοκυριά τα χρησιμοποιημένα λάδια από το τηγάνι, το φούρνο, τον τόνο, τη σαλάτα μας σε ένα ανθεκτικό δοχείο (π.χ. μπουκάλι λαδιού, νερού ή γάλακτος) και οι μαθητές τα πηγαίνουν στο σχολείο τους, όπου η ΤΗΓΑΝΟΚΙΝΗΣΗ έχει τοποθετήσει ειδικό βαρέλι. Μόλις γεμίσει το βαρέλι, το σχολείο ειδοποιεί την ΤΗΓΑΝΟΚΙΝΗΣΗ για το άδειασμά του.

Μια φρέσκια – αιεφόρος πρόταση δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και κοινωνικών υποδομών

Εδώ και πολλά χρόνια έχει εμπεδωθεί στους πολίτες η πολιτική των επιδοτήσεων, από το Κράτος. Αυτό φαίνεται ότι είχε «τοξική» επίδραση στην λειτουργία του πολίτη ως ενεργού μέλους ενός συστήματος πολιτειακού και κοινωνικο-οικονομικού. Ο πολίτης επαναπαύθηκε και αναμένει από το κράτος να πληρώνει. Η Τηγανοκίνηση διαφοροποιείται από αυτή την πεπατημένη. Είναι δράση που δεν έχει λάβει καμία χρηματοδότηση από το κράτος. Ενώ αντίθετα προσφέρει υποδομές και εκπαίδευση στα σχολεία και δείχνει έμπρακτα το πώς ένα επικίνδυνο απόβλητο όπως είναι το χρησιμοποιημένο λάδι, έχει αξία, είναι πρώτη ύλη και μπορεί να αποτελέσει κινητήριο δύναμη για πολλαπλές δράσεις! **Αρκεί ο πολίτης να μπει στον**

κόπο να μαζέψει τα τηγανέλαιά του, να βρει το σχολείο της γειτονιάς του που είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα της ΤΗΓΑΝΟΚΙΝΗΣΗΣ και να χαρίσει στα παιδιά τα λάδια αυτά! Τα έσοδα από την πώληση του τηγανελαίου επιστρέφουν στα σχολεία για να αναπτύξουν πράσινες υποδομές, όπως τοποθέτηση φωτοβολταϊκών συστημάτων, συστημάτων εξοικονόμησης νερού, αλλά και φύτευση ενδημικών φυτών και άλλες δράσεις που θα κάνουν τα σχολεία μας πιο «πράσινα» και αειφόρα!

Η τηγανοκίνηση διαχέει τις δράσεις της στην κοινωνία.

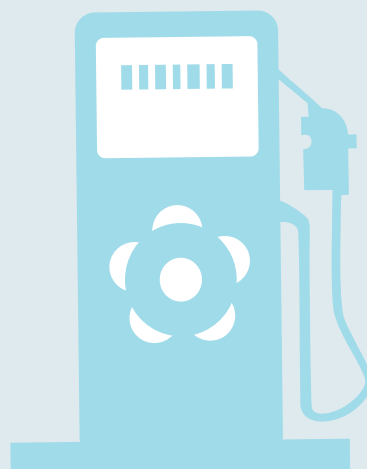
Η ΤΗΓΑΝΟΚΙΝΙΣΗ έχει ως στόχο να ενθαρρύνει το κοινό να μάθει και να συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία της μετατροπής χρησιμοποιημένων μαγειρικών ελαίων σε βιοντίζελ για την σταδιακή μετατροπή των σχολείων μας σε χώρους όπου τα παιδιά αυτό που διδάσκονται θα μπορούν να το βλέπουν, να το ζουν. Τα αειφόρα σχολεία της βιωματικής και όχι μόνο γνωσιοκεντρικής εκπαίδευσης.

Η όλη προσπάθεια εστιάζεται στο να γίνει η Τηγανοκίνηση μέρος της καθημερινότητας κάθε πολίτη, εκτρέποντας το απόβλητο αυτό από το περιβάλλον και χρησιμοποιώντας το ως εργαλείο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των μαθητών, των εκπαιδευτικών, αλλά και των πολιτών..

Η οικολογική συνείδηση παρέχει προστιθέμενη αξία στην κοινωνία;

Μέσω της Τηγανοκίνησης δημιουργούνται νέες πράσινες θέσεις εργασίας, τις οποίες στελεχώνουν νέοι άνεργοι επιστήμονες, ιδιαίτερα μέσω του προγράμματος απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας «Αργοναύτης». Προωθείται η τεχνολογική καινοτομία με

δημιουργία π.χ. ειδικών αισθητήρων για τα βαρέλια συλλογής που συνδέονται ψηφιακά με application και ειδοποιούν τότε το βαρέλι έχει γεμίσει, ή με την επινόηση ξύλινου κάδου οικιακής κομποστοποίησης ειδικού για τις μεγάλες θερμοκρασίες της Κύπρου. Πολλές είναι οι καινοτομίες που αναπτύσσονται, στις οποίες συμμετέχουν τα παιδιά των σχολείων της Κύπρου, υποστηρίζοντας έτσι την καινοτόμο σκέψη και δράση και την νεανική επιχειρηματικότητα.

Ο σημαντικός ρόλος της οικογένειας στην επιτυχία της προσπάθειας

Όλοι εμείς οι γονείς στην βάση των αρχών της υγιεινής διατροφής, αποφεύγουμε τα τηγανιτά και περιορίζουμε τα λίπη που καταλήγουν στο τραπέζι και ιδιαίτερα στα παιδιά μας. Στην αρχή κάθε εκπαιδευτικής δραστηριότητας της Τηγανοκίνησης, τονίζονται τα αρνητικά των λιπών, ιδιαίτερα των τηγανιτών ελαίων. Παρ' όλα αυτά τα στατιστικά στοιχεία καταδεικνύουν ετήσιες πωλήσεις μαγειρικών ελαίων στα νοικοκυριά της Κύπρου της τάξεως των 10 εκατομμυρίων λίτρων. Αν κάθε οικογένεια

καταφέρει να μαζέψει ακόμα και από το ταψί στον φούρνο ένα λίτρο λάδι για κάθε παιδί της κάθε χρόνο και το μεταφέρει στο σχολείο, τότε το εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα της Τηγανοκίνησης θα καταστεί πλήρως βιώσιμο και αυτοσυντήρητο. Με δυνατότητες σοβαρής παρέμβασης και υποστήριξης ανάπτυξης των περιβαλλοντικών υποδομών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων του κάθε συνεργαζόμενου σχολείου της Κύπρου. Άλλα 10 εκατομμύρια λίτρα καταναλώνονται από εμπορικούς χώρους σίτισης (εστιατόρια). Μία οικογένεια θα μπορούσε να εισηγηθεί στους ιδιοκτήτες του χώρου εστίασης που συχνάζει, να δωρίσουν το χρησιμοποιημένο λάδι τους στο σχολείο τους. Με ένα τηλέφωνο προς την Τηγανοκίνηση, θα τοποθετηθεί το ειδικό δοχείο στο εν λόγω κέντρο, με το

λάδι που θα συλλέγεται να προστίθεται στην ποσότητα του σχολείου. Το κέντρο αυτό θα εμφανίζεται ως υποστηρικτής του σχολείου, τόσο στην ιστοσελίδα της Τηγανοκίνησης, όσο και με την επικόλληση, αν επιθυμεί, στην είσοδο του ενός ειδικού αυτοκόλλητου που αναφέρει την προσφορά του στο σχολείο και τα παιδιά της περιοχής δραστηριοποίησής του.

Και όλα τα πιο πάνω με μία συνειδητή απόφαση της οικογένειας για συμμετοχή!

Για περισσότερες πληροφορίες ή απόψεις:
www.tiganokinisi.eu,
www.akti.org.cy,
<https://www.facebook.com/Tiganokinisi>,
τηλ 22458485.

latest thinking

network performance and cloud computing - have you thought it through end-to-end?

simplifying IT

Service Center

A reliable and proactive service and upgrade center runs to help you out with your technology machines problems

Sales

Discover the difference and visit our online shop. An exciting place for the whole family to shop

Support

Get expert support and optimize your IT investments and enable your workforce

Networks & Communications

We see networking, as a platform perceive of the most your business functions and communications

Software solutions

Either personal or enterprise, getting the software you need has never been as simple

Cloud Backup and Storage

If you are making a move to the cloud, Digiwand is here to assess your backup and recovery requirements

Security

Security, personal or enterprise, is not something you can afford you get wrong. Digiwand has the solutions

INFORMATION TECHNOLOGY SOLUTIONS THAT WORK FOR YOUR BUSINESS

Digiwand's ethos encompasses

- To provide services and products at value for money for businesses of small to medium size
- To ensure customer satisfaction from consultation, to implementation and to follow up
- To ensure that all solutions are of the highest quality and are provided with guarantee
- To provide low cost but high end quality systems
- Installation, networking and cabling
- System maintenance and servicing
- Quick response and on site support
- Telephone and Remote support.

Why work with us?

The ICT services and solutions provided to you by Digiwand's knowhow technology experts, aspire to make our client's businesses work better.

read more @ www.digiwand.eu
contact us @ info@digiwand.eu

Digiwand Business Solutions
Nicosia, Cyprus

we turn IT ambitions into solutions

www.digiwand.eu

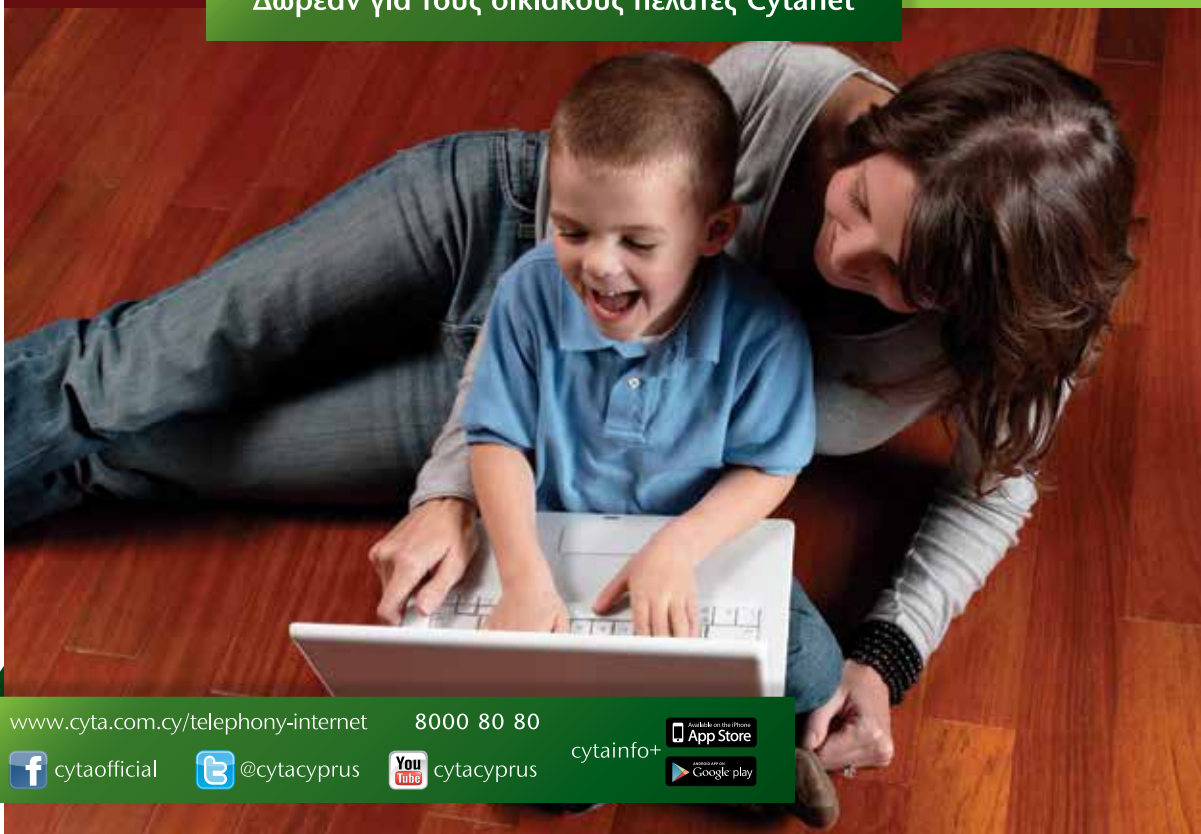
Safe Internet

Το παιδί σας μπορεί πια να
“σερφάρει” με ασφάλεια!

Με την υπηρεσία **Safe Internet - for home** της **Cytanet** μπορείτε να αποκλείσετε σελίδες επιβλαβούς περιεχομένου και να καθορίσετε μέρες και ώρες χρήσης του διαδικτύου.

Βρείτε πλήρη περιγραφή των δυνατοτήτων που σας προσφέρει η υπηρεσία καθώς και άλλες χρήσιμες πληροφορίες που αφορούν στην ασφάλεια των παιδιών σας στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα www.cytasafety.com.cy

Δωρεάν για τους οικιακούς πελάτες Cytanet

www.cyta.com.cy/telephony-internet

8000 80 80

 [cytaofficial](https://www.facebook.com/cytaofficial)

 [@cytacyprus](https://twitter.com/cytacyprus)

 [cytacyprus](https://www.youtube.com/cytacyprus)

cytainfo+

Available on the
App Store

Get it on
Google play

Νιώσε κοντά,
φτάσε μακριά

 cytanet